

૩૫૬૮

આગાખાટ વીજલી દુખ દર્શક ગાયન.

સ્ત્રી પ્રસિદ્ધ કરનાર

ભાનુભટ્ટના દસાસર ગાળા

શા. ઝવેરચંદ પ્રેમચંદ.

ઉપાવનાર.

એક ગૃહસ્થ.

સન ૧૮૬૭ ના રથ માં આગ્ર પ્રમાણે

રજીસ્ટર કરાવી છે.

મુંબઈ,

સ્વદેશપ્રકાશ કામખાતુ, ગુલાબવાડી.

સંવત ૧૯૪૫. સુને ૧૮૯૯

કીમત બે આના.

આગખોટ વીજલી દુખદર્શક ગાયન.

કૃશ્વરની પ્રાર્થના.

રાગ જોગીઆ આસાવરી.

તું કાહે મેરી જન મે દીલદાર હું તેરા.—એરામ.

કર પ્રણામ પ્રીતથી, જગ કર્તા હું તુને.

કૃપાળુ કૃપાળ એા યા સાદતું મુને.

રચ્યું રસાળ જગત આ, એવા અનંત અપાર.

કયાં સુર્ય ચંદ્રને, તારા તણો નહીં પાર.

બણી રચના છે આપની, વર્ણન વખાણું હું કેન.

યાકે જો દેવ દાનવો, કહું અલ્પમાંહી એમ.

અમાપ બાપ આપના, ઉપકાર તો બણા.

કીધા છે સર્વ જગતમાં, રાખી નહીં મણા.

અકલ કળા બણી ન્યારી, લાગે સૌને જહુ પીઆરી.

અવેરચંદ અરજ કરેછે, સાલ યાજો મોસરી.

રાગ મરશીઆ હાયવોયરે પાણીમે ધમસાન મચાયા.
(એ રાગ.)

હાય વોયરે રતનાગર તેં દગો દીધો,
તુને હાથરે મોટો કીધો
આખા જગતમાં અપ જશ લીધો રે. હાયવોયરે. ૧

તું કેવાય સાહુના સગો
હવે રહ્યોછો અમથી અવગો
આરોગ્યના પકવાન સલગો રે. હાયવોયરે. ૨

હાલકાસમ જેવા સાહુકાર
તેની વીજળીને રાખી તેં હાર
આમાં શું દીઠું તેં સાર રે. હાયવોયરે. ૩

તું કેમ થયોછો નમેરો
તેં લીધોછે છોકો આ ફેરો
આ કેવાય કાપ કેરો રે. હાયવોયરે. ૪

ધણા મનુશને હાર કીધા
પાકરાગુના સમાચાર દીધા
કીધા નશીબ કાશ્વરે કીધા રે. હાયવોયરે. ૫

રાજગીને દગો ખહુ દીધો
તે જીવનમ ધણો કીધો
અમે યગાડ તારે શું કીધો રે. હાયવોયરે. ૬

સામળી છાતી બચછે ફાટી
આવી વેદના નથી સમાતી
ચુટી હતી અમ્મરી સતી રે. હાયવોયરે. ૭

- બહુ લોકોને વાંઝીઆ કીધા
 ઘણા માણસને જખરામાં લીધા
 ઘણા નીચને અપાય સ્ત્રીધા રે, હાથવોયરે. ૬
 ઘણી આગખોટનો જશ લીધો
 વીજલીને દગો બહુ દીધો
 ને જીવન ઘણો કીધો રે. હાથવોયરે. ૭
 આ કાગ ક્યું ઘણું ખોટું
 આ કેવાય નહીં કાંઈ છેલું
 નારે ચરણ આવીને લોટું રે. હાથવોયરે. ૧૦
 ઘણી આબળાઓ રદન કરેછે
 પ્રાણપત્નીની બાટુ જીએછે
 હૈયે હાથ દઈને રૂએછે રે. હાથવોયરે. ૧૧
 બહુ વીધવા બતાવી નારી
 છુટવાની નહિ એક આરી
 આ જીવન થયો છે મોરાસી રે. હાથવોયરે. ૧૨
 સૌ સાંભળી રદન કરેછે
 વીજલીની વાટું જીએછે
 માણસ આકસોસ ઘણું કરેછે રે. હાથવોયરે. ૧૩
 આગખોટને કરી જોખરી
 આ કોપ થયો છે ભારી
 અશર અરજ સુણજો મારી રે. હાથવોયરે. ૧૪
 વીજલીને નકી દુખાવી
 તુને બુધી એવી કેમ આવી
 હૈયે કંકણની મુહર આપાવી રે. હાથવોયરે. ૧૫

- તમે દયા લાવજો મનમાં
હવે પ્રાણ નહી રહે તનમાં
પરજીવાની હામુ છે દદયમાં રે. હાયવોયરે. ૧૬
ધણી જગાએ હાય વોય બાળું
ધણે ઘેર દેવાણું છે તાળું
ધમ્પર પાસે કેવા નદી નાળું રે. હાયવોયરે. ૧૭
બ્રાહ્મણ વાણીઆઓને સુ કરવું
ઘેર બેસીને અમારે રડવું
છેવટ વીખ ખાઈને મરવું રે. હાયવોયરે. ૧૮
અમારા કરમની શું કહીએ કાણી
વીજલી ગેઝરી તુને જાણી
અમારા પ્રાણ પતિને દેત પાણી રે. હાયવોયરે. ૧૯
સૌ માણસ બેઠાતા જોશમાં
જેમ ટાઢ પડે છે પોશમાં
તેમ નાખી દીધા આફસોસમાં રે. હાયવોયરે. ૨૦
અમે જાણતાતા તને કપટી
તારે વીજલી તારાથી બપટી
આવે દગે દહને દપટી રે. હાયવોયરે. ૨૧
આવી વેદના નથી સમાવી
પરજીવાની હામુ નોતી માતી
આંખ રોષરાષ ધાયછે બે સતી રે. હાયવોયરે. ૨૨
હીરા કંકણની પડી શું ખોટ
મનુસને લીધા ચડી ચોટ
જગતમાં ધણી કેવાયછે ખોટ રે. હાયવોયરે. ૨૩

અપ જશ તો ધણે દેવાણે
 ધ્રુવચંદ્રી તેટલો કેવાણે
 દુનીયામાં તું જુઠો કેહવાણે રે. હાયવોયરે. ૨૪
 જોડનારો નહી કાંઈ મોટો
 સૌ મનુશ પાસે હું છોટો
 ધન્યરને ચરણે જઈ સોટો રે. હાયવોયરે. ૨૫

ધસીઈ રૂદન કરે છે હાયવોયરે હાથ હોસાનાસો

હય હય.

હાયવોયરે રતનાગરને શું રડવું
 આથી બેહેતર આખજાને મરવું રે. હાયવોયરે. ૧
 હવે આસરો કોનો છે અમને
 હવે હત્યા દેવી છે તમને રે. હાયવોયરે. ૨
 હવે જગતમાં રહી શું કરવું
 આવણુ બાદરવો લઈને ફરવું રે. હાયવોયરે. ૩
 આવી વેદના નથી સમાતી
 કુટી છાતી યાય છે રાતી રે. હાયવોયરે. ૪
 આસરો કોનો લઈને ફરવું
 માણુકહીરા ચુસીને મરવું રે. હાયવોયરે. ૫
 તું સદામ કરેછે એવું કામ
 જમતમાં ડુબાવ્યું તારૂં નામ રે. હાયવોયરે. ૬
 ધસીય હત્યાજી ધણી લાગસે
 મોટા દેવતાજીને તું ભાગસે રે. હાયવોયરે. ૭
 માખાપ અમને દેસે રજા

ત્યારે દેવી છે તુને સજ્જ રે. હાયવોયરે. ૮

અગલાહિને કરી રખડતી.

પતી કેમ મુકી અમને ફડફડતી રે. હાયવોયરે. ૯

પાણીમાંથી કાઢે જેમ મછ

માંડતી દુવારકાને વહી કછ રે. હાયવોયરે. ૧૦

માણુસ માર્યા તેં તો ઘણા

તેમાં રાખી નથી કાંઈ મણા રે. હાયવોયરે. ૧૧

રતનાગર સાગર કહે છે ધર્મરતે દોશ દેવો જોઈએ

એમાં મારો વાંક નથી.

રાગ (ઝોખાહરણનો)

રતનાગરને કેવાની કરજ.

મારી સુણુને તમે અરજ,

ધર્મરે સઘડી બનાવી વાત,

તે કેવાય જગતના સાક્ષાત, રતનાગરને. ૧

આવો દોશ ન દેસો અમને,

અમે વીનતી કરી કર્ષયે તમને,

આખા જગતમાં આગર ગર્હ,

મારી પુજા હાથેથી ખોધ, રતનાગરને. ૨

હું મનુષ્યને ઘણા ઉગાર,

ખરાય કેવાય સુરતનુ બાર,

ધર્મરના ધરથી બની આવી,

વીજલીને નક્કી તેને કુખાવી, રતનાગરને. ૩

તેમાં કાચનું જોર વ આવે,

સઘળી દુનીઆને તે પાળે,
વીધાતાના હોય જેવા લેખ,
હું મુકનારો ધણો નહી નેક, રતનાગરને. ૪

તું જીયુ મોઢું કરી જો માં,
માથુ ધાલી એસી રહે જોમા.
દહ દોશ નથી એમ લેતો,
ત્યારે નકી ડુબાવી મેંતો, રતનાગરને. ૫

આ કામ ઇશ્વરે તો કરેલું,
એમાં જરાં નહિ શંકા ભરેલું,
મારે મનુષ્યનું જાહુ કામ,
આખા જગતમાં મારું નામ, રતનાગરને. ૬

મારા નામને જટો ન દર્જી,
મોઢે માગી વસ્તુ લઈ લઉ,
મને ધન તણી નહી ખોટ,
હીરા માણુક કેવાય માર પેટ, રતનાગરને. ૭

હવે મનુસ સમજો તદ્દયમાં,
ધણી મનની રહીછે મનમાં,
ધણો ઇશ્વરનો છે દોશ,
ધણો હું પણ કર છું આક્રસોસ, રતનાગરને. ૮

ત્યારે રડવા હું લાગ્યો,
કસેજનો ધણો ધણો લાગ્યો,
ત્યારે મને કહે તું રડમાં,
હયું માથું રાખી તું જોમાં, રતનાગરને. ૯

મને ધણી ચડી માઇ રીશ,
કહે વુને પણ બરમ કરીશ.

ઇશ્વર કહેછે.

કહ્યું નસીબે દુખીઓ કીધોછે—(એ રાગ.)

ધણોરે વીજલી એ દગો રે દીધો છે,	
તેને કળીમાં તો કાપ કીધો છે,	ધણોરે. ૧
અપાર માણસને ગુમ કરીને,	
તેણે મોકલ્યા ચરણ હરીને,	ધણોરે. ૨
આવું કદી સતયુગમાં ન થાય,	
એટલા માણસ સાથે ન જાય,	ધણોરે. ૩
આ વર્તમાન કળી ન જણાય;	
પ્રભ ગયાને ધણાં દુખી થાય;	ધણોરે. ૪
પાપથી ઇશ્વર રહેછે દુર,	
તેથી ન નજો આહ્વાણ કે મુર,	ધણોરે. ૫
આ જુગમાં અનીતી બહુ થાય,	
હીંદુ નીચ કર્મ કરવાને જાય,	ધણોરે. ૬
મઉ આહ્વાણની રક્ષા ન કરે,	
તો ઇશ્વર ક્યાંથી દયા ધરે,	ધણોરે. ૭
પાપને લીધે સીધી ન હોય;	
એવું કહે છે ચાર વેદ સોય,	ધણોરે. ૮
માટે સૌ ભાઇ દયા ધરજો,	
કાંઇ પરમારથના કામ કરજો,	ધણોરે. ૯
પુન કર્યાથી પાપ સૌ જાય,	
વેદ પ્રમાણે અવેરચંદ ગાય,	ધણોરે. ૧૦

સસીત ૭૬.

અરર હાયરે, પ્રાણ જાયરે—(એરામ).

અરર હાયરે દુઃખ ધાયરે, પત્ની સંસારનું સુખ જાયરે.
 વીનતી તો કર અરજ ઈશની, અરેરે નાથ હું વય વીસની.
 વીધવા વેસ તો માયરો થયો, સુખ સંસારનો સરવે ગયો.
 સોબીતા હું તો સાજ ધરતી, સરપ જાંઘને પ્રેમે ફરતી.
 સુખ અપુટ તો નાથનુ ગયું, હવે વીશ્વમાં કાંઈ ન રહ્યું.
 અકૃત્ય વીધી કરવું નાધટે, જીવતા સુધી તો ડાઘ નામટે.
 ઓ પ્રભુ હવે સુ અરે કર, પત્ની વીજ્ઞેગથી કુરીને મરૂં.
 વીરહના મુને જાળ ધાયરે, માર્ગ આપ તું પૃથ્વી માયરે.
 અધર્મીત કર્મ તો આવા જોઈને, શરીર તો સુકે રોધરોધને.
 એવું કૃત્ય તો ઇશ્વર કરે, સૌ મળી પછી સોફતો ધરે.
 જળ રહિત જમ મછ તો મરે, એ પ્રકારે સૌ કૃત્ય તો કરે.
 લીધુ ઇશ્વરે આજ વેરરે, નજરે દેખતા થયો ફેરરે.
 બાન મુકીને શોક સૌ રમે સહ કુટુંબની વાહતો જુએ.
 કળકલે સહુ રૈયત પાસરે કાચની ન થઈ પુરી આશરે.
 પ્રભુ એ સર્વને કરી નીરાસરે, દેખી ગાય છે જવેરદાશરે.

રાગ બનઝારો.

જોઈ મુંબઈ સેહેર ગુલજરી કાપ ક્યો રતનામરે બારી.

ડુખ્યા જુવાન ખુદા બાળ્યા,

છોટથી અમે નજરે બાળ્યા,

દેખો હીલો છે અમને બારી, કાપ ક્યો

આવા દુખથી કરે અરરાદી,

અતી જય સર્વેની ફાટી,
 નશીબ જોગેછે અણધારી કોપ કર્યો
 ચોક ચોટાને હાટે વાટે,
 દોડે સૌજન જોવા માટે,
 સૌ બેઠાછે વસ્ત્ર ઉતારી, કોપ કર્યો. ૨
 જય આભડવા નરનારી,
 હવે સાલ ધાળે મોરારી,
 બહુ રૂદન કરે પોકારી, કોપ કર્યો. ૪
 નાઈ આવે સૌજન બ્યારે,
 તાર આવે ખીજો ત્યારે,
 કોપ પુછે કંઈ વાત સારી, કોપ કર્યો. ૫
 કાણું માંડી ગયાછે યાકી,
 નથી રહી હવે કાંઈ બાકી,
 સૌની કરો તમે બલહારી, કોપ કર્યો. ૬
 માંડવી મુંદ્રાના પરદેસી,
 મુવા વીજલીમધે પેસી,
 અમને મારયા છે અંતરીઆળી, કોપ માર્યો, ૧૭
 નોતુ નજરે દીઠું દુઃખ,
 વેઠું અમે ધણું અસુખ,
 લીધા સધજાને સંહારી, કોપ કર્યો. ૮
 ધણી રાંડી છે નાનમણુમાં,
 તેને જ્ઞાન નથી કાંઈ મનમાં,
 ધણી અમળાંજી હવે બીચારી કોપ કર્યો. ૯
 તાત જતમાં કાણું કીધી,

- સુડી ભાંગી નશીબને દીધી,
 દુનીઆમાં કેવાણીતી સારી, કોપ કર્યો. ૧૦
 માતપીતા થયા રઘવાયા,
 જેના જુવાન પુત્ર ચાલ્યા,
 પત્ત વીતે અતી દુખીઆરી, કોપ કર્યો. ૧૧
 કમનસીબથી બની આવ્યું,
 અમે આવું તો નો તું જાણું,
 અરજ સુણુજે હંશ્વર મારી, કોપ કર્યો. ૧૨
 મમાદેવીમાં નાઇ નાઇ થાક્યા,
 હંશ્વર અમને કેમ તેં રાખ્યા,
 વીધવા મનમાં જે વીચારી, કોપ કર્યો. ૧૩

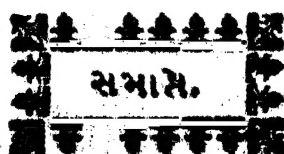
લલીતછંદ.

અરર હાથરે, છોડી ક્યાં ગયા,
 સ્વામીજી આપને આવી નદયા;
 તુજ વીયોગથી ઝુરીને મરં,
 પ્રાણ વલભથી હાય સું કરં;
 તજી ગયા છો કોને આસરે,
 મુજ જીવતણો થાય નાશરે.

રાગ જોડલુ ન જોયુ મારી.

મુંબઇ શહેર શોભેછે ભારી,
 વરણુવ કરતા નહી બને કદી હોય બુધી સારી.
 મમાદેવી જુઓ માત મારી,
 દરસન કરવા જહુ આવે ખાલ ખીરધનારી.

પાપીને પાવન કરનારી,
 ખડગ ત્રીસુળ હાથ ખીરાળે વાપની અસવારી.
 ધોડીછે ખુધી માત મારી,
 સંસ સારદાય વરણુવ કરતા જામ સર્વ હારી.
 મુજપર જુઓ અસુરારી,
 પંચુ ચઢુ ગીરવર ગઢના બવસાગર પારી.
 એવા છે સદા આદશકતી,
 કબીકાળમાં સુધ મન રાખી કોમ કરે જમતી.
 જગત જનુની માત મારી,
 હાથ બાળુબંધ હીરા ખીરાળે જરીય નકા સારી.
 બેની સીસપર બારી,
 બગુટી બીચમે બીંદી બીરાળે નકવે સરવારી.
 કાનમે કરન ફુલ સોમે,
 મલે મોતનકો હાર ખીરાળે ઝરમર મન પોમે.
 કંચુકી પીત કસુબી સાડી,
 દસ આંગળીએ વેઠ બીરાળે ઝાંઝર ઝનકારી.
 પાકિમે વીછીઆ બાળે, (અનવટ)
 હસ વાહની મજબબની જુઓ માત ખીરાળે.
 છંદ ખુવેરચંદ આવે, (લાવણી)
 જગત જનુની નું સ્મરણ કરતાસુખ સંપત્તી પાવે.

આ ચોપડી વેચવાનું ઠેકાણું.

નલિનબર ખોલ સીદ—બનરની સામે દાણાની

દુકાને નર નંબર ૧૪, 'લજ્જતી

ચાપાલકાસ રામલ.

